

Våra skatter

Skattesnack 23 | Internationell bolagsskatt 27 | Drivmedelspriser 28 | Höjd reseersättning 32

Sven-Olof Daunfeldt
chefekonom, Svenskt Näringsliv.

”

Sverige har en extremt tudelad arbetsmarknad där i princip alla som har klarat en gymnasieutbildning och är inrikes födda får jobb och kan försörja sig.

Sven-Olof Daunfeldt som är nyttillträdd chefekonom på Svenskt Näringsliv

Christian Ekström möter en professor som vill göra skillnad i praktiken

”Mycket prat – men det görs ingenting”

Vissa delar av svensk ekonomi mår bra, medan andra mår väldigt dåligt. Ett stort problem att ta itu med är en tudelad arbetsmarknad där 1,3 miljoner människor lever i utanförskap och inte kan försörja sig. Sven-Olof Daunfeldt, nytilträdde chefekonom på Svenskt Näringsliv, vill se en kommission som vänder på varje sten för att få fler i arbete.

– Det pratas mycket, men det görs i princip ingenting, säger han.

Text: Thomas Östberg Foto: Magnus Liam Karlsson

Christian Ekström (CE): En tidig fråga för dig i din nya roll, men vad blir den viktigaste frågan att ta tag i?

Sven-Olof Daunfeldt (S-O D): Det viktigaste är att bilda opinion som främjar ett fritt och starkt näringsliv. Jag har tagit den här rollen för att jag vill påverka och göra skillnad i praktiken. Men det vill jag göra utifrån ett starkt kunskapsunderlag som kan ändra politiken och göra vardagen bättre för landets företagare.

CE: Hur mår svensk ekonomi egentligen?

S-O D: Det är en komplex fråga. Vissa delar mår bra och andra mår väldigt dåligt. Det finns några oroande tecken som har funnits länge. Ett av dem är produktivitetens utvecklingen. Det har inte gått dåligt för Sverige, men jämfört med våra konkurrentländer har vi halkat efter i BNP-tillväxten per capita. Det är den som är viktig, inte hur mycket vi producerar totalt sett. Vi har också en extremt tudelad arbetsmarknad där i princip alla som har klarat en gymnasieutbildning och är inrikes födda får jobb och kan försörja sig själva. Sedan har vi dem som är lågutbildade och utrikes födda som inte kommer in på den svenska arbetsmarknaden.

CE: Finns det för få enkla jobb, är utbildningsnivån för låg eller handlar det om en kombination av de båda faktorerna?

S-O D: Det finns för få enkla jobb till rådande lönenivå. Allt är beroende av lönenivån och jag förespråkar att vi måste sänka arbetskraftskostnaden för att anställa dem som är i utanförskap. Gör vi inte det, så kommer vi inte att komma till rätta med det här problemet. Och där kan man säga att den svenska arbetsmarknadsmodellen har tjänat oss väl med extremt få strejker och överenskommelser mellan fack och arbetsgivare. Nackdelen

Fakta

Brinner för att göra skillnad i praktiken

Sven-Olof Daunfeldt är professor i nationalekonomi och tillträdde tjänsten som chefekonom på Svenskt Näringsliv med ansvar för den samhälls-ekonomiska avdelningen i april 2022. Innan dess var han forskningschef vid Stiftelsen Handelns Forskningsinstitut i sex år, en verksamhet han också var med om att bygga upp. Han har också arbetat som professor på Högskolan Dalarna.

Som akademiker är Sven-Olof Daunfeldt flitigt publicerad och har författat mer än 120 vetenskapliga rapporter. Han disputerade vid Umeå universitet 2001 och blev utsedd till docent vid samma universitet 2008. Han blev professor vid Högskolan Dalarna 2013. Om sitt jobb säger han att han "... brinner för att göra skillnad i praktiken".

med modellen är att ingångslönerna har dragit i väg och blivit höga även i enkla yrken som egentligen inte kräver någon omfattande utbildning. Då blir det svårt för många att komma in på arbetsmarknaden. Därför måste vi börja fundera på nya anställningsformer, någon form av instegsjobb eller lärlingsjobb som gör att människor kan komma in i arbetslivet till en lägre arbetskraftskostnad och sedan göra karriär, i det yrket eller något annat yrke. Då kan man också lära sig samhällets normer och bättre svenska. Tittar man på tidigare invandring så var det arbetskraftsinvandrare som kom hit och fick jobb från dag ett. Då gjorde många fina karriärer och bidrog till det svenska samhället.

CE: Och det borde gå att ordna även i dag om vi hittar öppningar för den sortens politik?

S-O D: Ja, men vi måste börja vända på alla stenar. Det som är frustrerande är att det görs så lite. Det pratas mycket, men det görs i princip ingenting.

CE: Tycker du att årets vårbudget innehåller något som hjälper svensk konkurrenskraft, och omvänt, finns det något i den som oroar dig?

S-O D: Den domineras ju av pandemin och Rysslands krig mot Ukraina och där tror jag att de flesta har förståelse för de åtgärder regeringen införde. Lite mer konstigt är att man väljer att skjuta till 9,3 miljarder kronor på årsbasis till ett ökat garanti-tillägg till pensionerna och delar ut det tre veckor innan valet. Det tycker jag är väldigt märkligt.

Framför allt för att det frångår principen om att ha stabila förutsättningar och ett brett parlamentariskt underlag för pensionsuppgörelser. Och även för att det ska löna sig att arbeta. Här blir respektavståndet alldeles för litet mellan att ha arbetat ett helt liv i ett låglöneyrke och att inte ha jobbat alls.

CE: Det frångår ju den pensionsöverenskommelse som finns genom att lägga det här utanför som en form av bostadstillägg. Sedan är det väldigt mycket pengar och för vissa grupper kommer det att löna sig sämre att jobba än att inte ha jobbat. Det är ju faktiskt precis det vi försökt att komma ifrån.

S-O D: Ja, och det som har tjänat Sverige väl sedan krisen på 90-talet är ju att vi hade en självständig centralbank med ett inflationsmål och att vi genomförde stora budgetreformer och införde ett nytt institutionellt, finanspolitiskt ramverk för hur vi hanterar statsbudgeten. Det har gjort

Fakta

Så ser utanförskapet ut

→ Enligt Svenskt Näringsliv är utanförskapet Sveriges största utmaning. Organisationen har med utgångspunkt i statistik från SCB tagit fram siffror som visar att det finns mer än 1,3 miljoner människor i Sverige som inte tjänar tillräckligt för att kunna försörja sig.

→ Bara fyra miljoner människor i Sverige är helt självförsörjande. Det motsvarar en självförsörjningsgrad på 75,1 procent bland arbetsföra personer.

→ Försörjningsgraden är lägst bland utrikes födda kvinnor (52 procent) och högst bland inrikes födda män (84 procent).

→ Om utanförskapet minskade med 20 procent skulle hela 54 miljarder kronor i statskassan frigöras. Det är mer än vad hela rättsväsendet kostar.

→ Utanförskapet kostar varje självförsörjande person 67 000 kronor om året.

”Sedan har vi dem som är lågutbildade och utrikes födda som inte kommer in på den svenska arbetsmarknaden.”

att vi har haft ett överskott och i dag har en låg statsskuld per BNP jämfört med många andra länder. Det är en styrka som ska användas rätt. Jag anser att det inte är rätt att dela ut en massa pengar tre veckor före valet. Faran är att det här blir en sorts praxis, även för kommande regeringar, att använda vårbudgeten till valfläsk i stället för till strukturella reformer.

CE: Just det. Och att man inriktar sig på lätttrörliga väljargrupper som kan tippa valet i en riktning.

S-O D: Precis, och det var ju inte tanken med det institutionella ramverket när det infördes. Men det var vanligt att man gjorde så tidigare, på 80-talet. Till exempel inför valet 1988 då den socialdemokratiska regeringen spädde på budgeten, vilket sedan ledde till att finansminister Kjell-Olof Feldt avgick.

CE: Det finns ett jobbskatteavdrag som ska betalas ut i sommar och det pratas om flera andra kontantbidrag, till exempel för att man äger en bil, som ska betalas ut före valet. Finns det en risk att politikerna nu (efter pandemin) vänjer sig vid att de har en större plånbok och kan göra specialsatsningar lite som de vill?

S-O D: Jag tycker att det blir tydligt när man börjar prata om att överskottsmalet inte behövs och att det är okej med underskott när vi har så låg statsskuld. Det är oroande eftersom alla nya offentliga utgifter innebär framtida höjda skatter.

CE: De satsningar som görs är ganska stora, men de är ju inga strukturella reformer.

S-O D: Nej, det är helt okej att använda det ekonomiska utrymmet för satsningar i framtiden som man tror är strategiskt riktiga. Men det är ju inte det vi ser.

CE: Vilka strukturella reformer behövs för att vi ska bli långsiktigt starka? Har du några favoriter?

S-O D: Det är mycket. Men arbetsmarknaden är i behov av en reform. Vi måste försöka få in alla som är i utanförskap i arbete. Det behövs en ny Lindbeckkommission för arbetsmarknaden med fokus på att få fler i utanförskap att komma i arbete och arbeta fler timmar. Det är en nyckelfråga för Sverige. Sedan är bostadsmarknaden i behov av strukturella reformer. Jag tror också att det behövs många reformer för företag. Många företag

i Sverige mår relativt bra. Vi har mycket bra storföretag och det är lätt att starta företag. Problemet är att det finns många små och medelstora företag som vill växa, men inte gör det på grund av att de möter olika hinder som till exempel regelkrångel, höga kostnader och risker för att

Christian Ekström och Sven-Olof Daunfeldt i ett samtal som även sänds i Skattebetalarnas poddcast *Uppskattat*.

anställa samt problem att hitta riskkapital. De vågar inte ta steget.

CE: Det har gått ganska bra för Sverige under ett antal år nu. Inte minst tack vare en stark global konjunktur och att vi inte drabbades särskilt hårt av finanskrisen strax före 2010 samt att vi fortfarande lever gott på reformerna från 90-talet, EU-medlemskapet och skattesänkningarna som gjordes under Göran Persson och Fredrik Reinfeldt.

Innan dess hade Sverige en ekonomi med skenande inflation, devalveringar och stora löneökningar. Är vi inne i ett läge nu då vi lever på gamla meriter och behöver ta ett omtag?

S-O D: Jag är övertygad om att om vi inte gör något nu så kommer vi att halka efter våra konkurrentländer. Vi behöver ta nya tag och göra de strukturella reformer som verkligen behövs. Problemen är redan så stora att det inte går att vänta.

CE: Utanförskapet är en stor och över-skuggande fråga. Vad tror du är steg på vägen för att lösa problemet?

S-O D: Det första är att sänka kostnaderna för att anställa. Då måste det till istegsjobb till dramatiskt lägre kostnad.

Där har vi etableringsjobben som fack och arbetsgivare föreslog 2017, men som fortfarande inte är på plats. De ska kosta arbetsgivaren runt 8 300 kronor i månaden jämfört med cirka 30 000 kronor i dag inklusive arbetsgivaravgifter. Sedan subventionerar staten så att lönen motsvarar en ingångslön och jobben ska riktas mot långtidsarbetslösa och nyanlända. Det är det enda förslaget på bordet som kan ta en tugga av utanförskapet. Men det måste till mer och där tror jag att sänkt arbetsgivaravgift för unga kan hjälpa dem som redan har ett jobb att få arbeta fler timmar.

CE: Vi har ett val i höst. Vad skulle du vilja se att nästa regering, oavsett konstellation, gör när den tillträder?

S-O D: Det behövs som sagt omfattande strukturella reformer i svensk ekonomi. Jag ser gärna att man bygger breda parlamentariska majoriteter och stabila spelregler. Och att man ser till att vi får en stabil och bra elförsörjning för landets företag. Vi har pratat mycket om utanförskap, men det här är nyckeln för svensk produktivitet utveckling. Svenska företag måste ha ungefär samma institutionella villkor och skatter som företag i

våra konkurrentländer. Världen är så global i dag att inte ens detaljhandeln är lokal, utan konkurrerar med Emerson och andra globala jättar. Då går det inte att ha helt andra villkor och spelregler i Sverige jämfört med resten av världen. Det fungerar inte längre.

”

Faran är att det här blir en sorts praxis, även för kommande regeringar, att använda vårbudgeten till valfläsk i stället för till strukturella reformer.